

POGAJANJA O PREPOVEDI JEDRSKIH POSKUSOV

UGODEN TRENUTEK ZA DOSEGO SPORAZUMA?

Sovjetsko-kitajska polemika dosegla višek - Vsi se otepajo odgovornosti za razkol - Razlogi, ki silijo sedanje atomske velesile k sporazumu

Pozornost svetovne javnosti je te dni obrnjena v Moskvo, kjer so v teku zelo važni mednarodni razgovori. Že od petega julija se vrstijo srečanja med visokimi predstavniki sovjetske in kitajske komunistične stranke, o katerih je bilo rečeno, da bi morala služiti k odstranitvi spornih »ideoloških vprašanj«. Zelo značilno in hkrati politično pomembno pa je, da se je ravno med temi razgovori kitajsko-sovjetska polemika hudo zaostrila in prav gotovo dosegla višek. V takšnem ozračju obstaja zato prav malo upanja, da bodo dvostranski partijski razgovori dosegli kakšen otipljiv rezultat.

Sovjeti so namreč pred nekaj dnevi sprejeli nenavaden, a zelo pomemben ukrep. Njihovo glavno glasilo »Pravda« je vsej svetovni javnosti odkrilo vzroke kitajsko-sovjetskega spora in hkrati javno zavzelo stališče do znanega pisma, ki so ga kitajski komunisti poslali pred mesecem dni osrednjemu odboru sovjetske komunistične stranke in zaradi katerega so nastali tudi meddržavni diplomatski incidenti. Sovjetski odgovor je zelo oster in pomeni odločno obsodbo vodstva kitajskega komunizma.

POGAJANJA Z ZAHODNJAKI

Kijub temu napetemu ozračju pa se obe odposlanstvi še vedno srečujeta. Vse kaže, da nobena izmed prizadetih strank noče prevzeti odgovornosti za prekinitev oziroma neuspeh pogajanj. Zdi se, da gre za nekakšen dvoboj, v katerem bo zmagal, kdor bo do kraja ohranil mirno kri in ne bil živcev.

Medtem so se v sovjetski prestolnici pričeli napovedani razgovori med predstavniki Amerike, Velike Britanije in Sovjetske zveze, na katerih se bo skušal doseči sporazum o prepovedi jedrskih poskusov. Prve seje se je udeležil sam ministrski predsednik Hruščov, kar je tembolj zanimivo, ker se doslej sploh ni sestal s kitajskimi odposlanci, čeprav je splošno znano, da je prav njegova oseba eden glavnih vzrokov spora med »bratskima partijama«.

Svetovni tisk poudarja, da predmet sedanjih razgovorov ni samo vprašanje prepovedi jedrskih poskusov, temveč tudi drugi važni mednarodni problemi. Zahodnjaki si od teh pogajanj baje obetajo tole: popoln sporazum o prepovedi vseh jedrskih poskusov, dogovor, ki bi dejansko onemogočil, da bi se tudi druge države oborožile z atomskim orožjem, ter končno

sporazum za sklicanje vrste konferenc na najvišji ravni, na katerih bi razpravljali in sklepali o vseh ostalih nerešenih mednarodnih vprašanjih.

STARO VPRAŠANJE

Problem razorožitve ni nov. O njem so dolgo razpravljali že po prvi svetovni vojni, a je postal pereč zlasti po letu 1945, ko se je pojavilo prvo atomsko orožje in je z njim nastala resna nevarnost atomske vojne. V okviru Združenih narodov je tako že leta 1946 bila ustanovljena posebna komisija za atomsko energijo. V naslednjih letih so bile imenovane še nove komisije, a rezultat njihovega dela je bil enak ničli. Vprašanje je nato postalo predmet razprav na vrhunskem sestanku leta 1955 v Ženevi in na sestanku zunanjih ministrov štirih velesil, ki je bil istega leta prav tako v Ženevi. O razorožitvi so nato razpravljali na vsakoletnih zasedanjih skupščine Združenih narodov, dokler ni bila leta 1960 sklicana nova konferenca predstavnikov desetih držav, ki pa je prav tako doživela neuspeh. Lansko leto so končno pričela v Ženevi nova pogajanja, pri katerih sodelujejo predstavniki 17 držav (vabljenih je bilo 18, toda Francija je sodelovanje odklonila) in ki se še ni zaključila.

Dolga vrsta neuspešnih pogajanj bi kazala, da smo še daleč pred rešitvijo problema razorožitve. Vse pa kaže, da je med velesilami nastalo na področju atomskega orožja takšno ravnovesje sil, da si nobena

država ne upa poslužiti se atomskega orožja za doseg svojih političnih ciljev, ker bi s tem prisilila ostale, da se z istim orožjem tudi branijo. Primer Kube jasno potrjuje pravilnost teh trditvev.

Ker že ni mogoče doseči popolnega sporazuma o razorožitvi — si mislijo odgovorni državniki — pa poskušajmo, se sporazumeti vsaj o prepovedi nadaljnjih jedrskih poskusov, ki služijo k čedalje večji oborožitvi posameznih velesil. Tudi o tem so se predstavniki velesil že pogajali, toda pogajanja, ki so se pričela leta 1958 v Ženevi, so se v začetku lanskega leta po 353 sejah zaključila z neuspehom.

Prav sedaj pa je nastal morda ugoden trenutek, ko se lahko vprašanje prepovedi jedrskih poskusov končno reši. V prid takšne trditve govori več razlogov. Takšen sporazum bi prav gotovo mnogo olajšal rešitev glavnega problema, to je razorožitve. Drug razlog, ki govori v prid sporazuma, je znanstveno ugotovljeno dejstvo, da vsak jedrski poskus nevarno poveča radioaktivnost v ozračju, ki bi postala toliko nevarnejša, če bi tudi druge države pričele izvajati jedrske poizkuse. Glavni vzrok, ki sedanje tri atomske države sili k sporazumu, pa je verjetno prepričanje, da utegne prej ali slej dobiti atomsko orožje tudi Kitajska, da ne omenjamo Francije, ki je izvedla že več atomskih poskusov. Po poročilih Združenih narodov utegne Kitajska še letos ali najkasneje prihodnje leto zgraditi svojo prvo atomsko bombo.

Optimistična predvidevanja

Če se to zgodi, je jasno, da se sedanje ravnovesje sil v svetu korenito in nevarno spremeni, kar bi imelo med drugim za posledico, da se nevarnost atomske vojne še poveča. Skupni interesi dveh zahodnih velesil in Sovjetske zveze ter tudi ostalega sveta torej zahtevajo, da se čimprej sprejme prvi, a zelo važen ukrep v zvezi z vprašanjem jedrskega orožja, kajti vsako odlašanje postaja čedalje nevarnejše.

Glede prepovedi jedrskih preizkusov so stališča dveh zahodnih velesil na eni strani in Sovjetske zveze na drugi znana. Prvi trdita, da je sporazum mogoč, če Sovjetska zveza pristane, da bo posebna mednarodna komisija smela vsaj 7-krat na leto pregledati ozemlje vsake države, da ugotovi, če se sporazum resnično izvaja. Sovjeti temu nasprotujejo, ker trdijo, da so

trije letni pregledi dovolj in da bi bilo vsako nadaljnje nadzorstvo nekakšno vojunstvo. Hkrati še pristavljajo, da so spričo obstoječih modernih naprav vsi pregledi pravzaprav nepotrebni.

Je mogoče najti v tej zadevi kompromisno rešitev? Odgovor na to vprašanje bomo verjetno kralu dobili. Mnogi opazovalci menijo, da je sporazum že zato mogoč, ker bi drugače predstavniki velesil sploh ne pristali na sedanja pogajanja.

Po treh dneh pogajanj je bilo izdano uradno sporočilo, ki med drugim pravi, da so odposlanci dosegli »napredek, pri sestavi besedila sporazuma o prepovedi jedrskih eksplozij na kopnem, v ozračju in pod vodo.« O pogajanjih se je te dni optimistično izjavil tudi predsednik Kennedy

RADIO TRST A

• NEDELJA, 21. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Zborovske skladbe Rada Simonitija; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pripovedka o skopem tkalcu« (Dante Cannarella - Jadviga Komac), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkevni zbor iz Sv. Križa; 12.15 Vera in naš čas; 15.00 Ansambla »The Diamonds« in »The Mc Guire Sisters«; 15.20 Portret v miniaturi: Bill Russo; 17.00 Popoldanski ples; 18.00 »Novotar«. Komedija v enem dejanju (Roberto Bracco), igrajo člani RO; 21.00 Iz slovenske folklorne: »Pratika« (Niko Kuret).

• PONEDELJEK, 22. julija, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Iz slovenske folklorne: »Pratika« (Niko Kuret); 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Izvenevropska sporna ozemlja: Saša Martelanc: »Kašmir«.

• TOREK, 23. julija, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Potovanje po Italiji; 18.30 Slovenska simfonična glasba — Matija Bravničar: Simfonija št. 2 v D-duru. Orkester Slovenske filharmonije dirigira Jakov Cipci; 19.15 Z mamico po sončnih stezicah; 21.00 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Valentin Stanič« (Rafko Dolhar); 21.30 Od romantikov do impresionistov.

• SREDA, 24. julija, ob: 11.45 Mali ansamblji; 12.15 Za naše žene; 18.30 Simfonične pesnitve — Bedrich Smetana: Tabor iz cikla »Mója domovina«. Richard Strauss: Till Eulenspiegel, op. 28; 19.00 Sopranistka Hilda Hoelzel. Na sporedu so Kogojevi in Lajovčevi samospevi; 19.15 Scipio Slataper: »Moj Kras« (Janko Jež); 21.00 »Ubogo, moje pametno dete«, veseloigra v treh dej. in 4 slikah (Zak Konfino - Lelja Rehar), igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu; 23.00 Nova glasba, pripravil Pavle Merku.

• ČETRTEK, 25. julija, ob: 11.45 Folklorni mozaik; 12.15 Znameniti gorniki v Julijskih Alpah: »Valentin Stanič« (Rafko Dolhar); 18.30 Koncert Tria Jevdjenijevič-Brandl — Lucijan Marija Skerjanc: Trio za violino, violončelo in klavir. Izvajavci: violinistka Nada Jevdjenijevič-Brandl, violončelistka Hilda Lobe in pianistka Magda Rusy; 19.15 »Potovanje na Mesec«, dramatisirana zgodba (Charles Chiffon - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 21.00 Simfonični koncert orkestra tržaške filharmonije. Po koncertu: Svet umetnosti; Milko Bambič: »Slikar Giorgio De Chirico, življenje in delo«.

• PETEK, 26. julija, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Pogled na svet; 18.30 Ob stoletnici smrti Gregorja Riharja, reformatorja slovenske nabožne glasbe (Dušan Jakomin); 19.00 Pianist Freddy Došek — Sergej Rachmaninov: Tri etude; 19.15 Zlato, tisočletni vladar sveta: Dušan Pertot: »Prestoli na zlatih zakladih«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Doba odjuge v sovjetski književnosti: Silivio Bernardini: »Po Stalinovi smrti«.

• SOBOTA, 27. julija, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Za naše žene; 14.40 Pojejo »The Kalin Twins« in »Trio Los Panchos«; 15.30 »Tujci«, igra v štirih dejanjih in petih slikah (Dino Dardi - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 18.30 Tržaški skladatelj, pripravil Dušan Pertot: »Ubaldo Vrabec«; 19.15 Na počitnicah; 20.45 Zbor s Proseka-Kontoveca (Ignacij Ota); 21.00 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 21. julija, nedelja: Zorka, Danica
- 22. julija, ponedeljek: Marija Magdalena
- 23. julija, torek: Branislav, Brana
- 24. julija, sredo: Kristina, Ina
- 25. julija, Jakob, Radislav
- 26. julija, petek: Ana, Nuša
- 27. julija, sobota: Natalija, Dušan

MALI OGLASI

Slovenski fant, ki živi v Torontu (Ontario — Kanada), želi spoznati pošteno slovensko dekle do 21. leta zaradi poroke. Dopise po možnosti s sliko, poslati na upravo Novega lista pod šifro: »Toronto«.

—0—

Iščemo dve stenski sliki Janeza Evangelista Kreka, ali vsaj kakšno dobro njegovo fotografijo, za plačilo. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Krek«.

Opozorilo staršem!

Precej staršev je še, ki si niso na jasnem, kaj je nova enotna srednja šola. Mnogi ne vedo kdo, kdaj in kako naj vanjo vpišejo svoje otroke.

Na kratko jim torej pojasnimo, da traja šolska obveznost do izpolnjenega 14. leta. Po končani osnovni šoli se mora torej vsakdo, ki še ni izpolnil omenjene starostne dobe vpisati v I. razred enotne srednje šole. Vpisovanje se vrši do 25. t. m. na sedežih sedanjih strokovnih in nižjih srednjih šol. Za vpis zadostujeta prijava in zadnje šolsko spričevalo. Vpis je zatorej obvezen in nikar ne odlašajte, da ne boste imeli sitnosti!

Kdor pa je dokončal I. razred omenjenih šol, vstopi prihodnje leto v II. razred strokovne ali nižje srednje šole, katero je pač že obiskoval. Enotna srednja šola se bo namreč postopoma razvijala tako, da bodo po treh letih izginile dosedanje vrste strokovnih šol in nižjih gimnazij.

»PIJANI« PREDSEDNIK

V južnoameriški republiki Ekvador je danes teden izbruhnila zopet ena izmed običajnih vojaških revolucij. Generali so našli proti predsedniku Arosemeni posebne vrste pretvezo. Razglasili so po deželi, da je državni poglavar čisto navaden pijanec in da ga je zato potreba vreči z oblasti. Triinštiridesetletni Arosemena je bil izvoljen že leta 1947 za podpredsednika. S pomočjo kopnih generalov je leta 1961 strmoglavil predsednika Ibarro. Takrat ga niso imeli za pijanca, pač pa so mu očitali, da škili preveč na levo. Zato so generali letalskih čet uprizorili lansko spomlad malo revolucijo, da so ga prisilili prekiniti zveze s Kubo. Zdaj pa je prevzela vso oblast v glavnem mestu Quito posebna vojaška »junta« pod vodstvom polkovnika Marciasa. Bivši predsednik Carlos Arosemena je že odletel z letalom v Panamo.

Avstralija pod vodo

Na petem kontinentu se že več tednov polni skrbi sprašujejo, kdaj bo prenehalo neprestano deževje, kakršnega ne pomnijo že od leta 1890 dalje. Velikanske pokrajine so se spremenile zaradi obilnih padavin v globoka blatna močvirja. V Sydneyu in po drugih mestih Južnega Walesa dere voda kar po cestah.

Promet je ob obali prekinjen, ker so valovi odplaknili dolge kose avtomobilskih cest. Ustavljena so zaradi dežja tudi vsa stavbena dela; na tisoče delavcev je zaradi tega brezposelnih. Škoda na posevkih cenijo že v visoke milijone. Celo ribiči se pritožujejo, da so se ribja krdela umaknila zaradi močnega valovanja od avstralskih obal.

Ljudje pa tudi znanstveniki se sprašujejo, kaj je vzrok tolikšnega deževja. Vremenoslovci dokazujejo, da povzročajo močne nadavine vedno bolj pogosti atomski pozikusi. Pri vsaki razstrelitvi se dvignejo v ozračje celi kupi prašnih delcev ki privlačujejo nase vlago in tvorijo deževne oblake.

Izhaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

SEJNI PRI PAPEŽU

Prihodnjo sredo bo italijanski državni poglavar Segni uradno obiskal papeža Pavla VI. Za sprejem pri papežu se pripravljajo v Vatikanu že ves teden. Novi papež hoče namreč izkazati predsedniku Segniju posebne znake svojega spoštovanja.

Zanimivo je, da je Segni skoraj pred enim letom, 3. julija, opravil uradni obisk pri rajnem papežu Janezu XXIII. Takrat je tudi bil odlikovan z najvišjim papeškim redom. Uradni obisk bo vrnil na Kvirinalu državni tajnik kardinal Cicognani.

KENNEDYJEVI POGLEDI

Predsednik Kennedy je izdal nov debel zvezek »Javnih dokumentov predsednika Združenih držav«. V uvodu navaja svoje misli o preokretu svetovnega zgodovinskega razvoja v letu 1962. Po predsednikovem mnenju se je preobrat v mednarodni politiki zasaknil v dobro svobodnemu svetu.

V podkrepitev svojega mnenja pravi, da je bilo človeštvo leta 1957 po vzletu sovjetskega »Sputnika I.« na razpotju. V mnogih deželah se je takrat vkoreninila misel, da je postal komunizem odločilni činitelj za razvoj človeštva. Leta 1962 se je pa ta miselnost, tako piše Kennedy, preusmerila. Takrat so Združene države odločno nastopile proti sovjetskim izzivanjem na Kubi. Ves zapadni svet je prosteje zadihal, ker je spoznal, da tudi Sovjetska zveza ne more vsiliti svoje volje vsemu svobodnemu svetu.

Pogajanja za Južno Tirolsko

Italijanski poslanik na Dunaju je izročil avstrijski vladi diplomatsko pismo z željo, da bi se še v tem mesecu sestala mešana komisija za ureditev južnotirolskega vprašanja. Sestanek naj bi se vršil v Solnogradu.

Pogajanja med zunanijima ministroma Italije in Avstrije naj bi se nadaljevala na podlagi sklepa seje Združenih narodov z dne 28. novembra 1961. Takrat je bilo določeno, naj se sporne točke glede izvajanja pariškega dogovora iz leta 1946 rešijo z obojestranskim dogovorom. Zadnji sestanek med ministri je bil lansko leto julija meseca v Benetkah. Ni pa prišlo do prijemljivih zaključkov. Do nadaljnjih sej na tem ni prišlo zaradi avstrijskih in italijanskih volitev.

Ugoden trenutek za dosego sporazuma?

(Nadaljevanje s I. strani)

ter med drugim dejal: »Upam, da se bo v Moskvi lahko dosegel sporazum.«

Iz vsega tega jasno izhaja, da se še nobena pogajanja med Vzhodom in Zahodom niso pričela s tako ugodno perspektivo za srečen zaključek. Miroljubni ljudje z vsega sveta zato pričakujejo, da ne bodo razočarani in da pomenijo sedanji razgovori v Moskvi le uvod k drugim srečanjem, na katerih se bodo reševali ostali problemi in zlasti vprašanje miru.

Spričo vsega, kar se dogaja v sovjetski prestolnici, smemo upravičeno trditi, da se nahajamo pred važnimi odločitvami, ki bodo morda pomenili zgodovinski preokret ne samo v odnosih med Zahodom in Sovjetsko Rusijo ter njenimi zavezniki, temveč bo odločilen tudi za vse človeštvo.

Avstrijski škofje o sv. Cirilu in Metodu

(Dopis iz Celovca)

Zadnja številka »Našega Tednika« poroča, da so avstrijski nadškofje in škofje izdali ob letošnjem jubileju sv. Cirila in Metoda pastirsko pismo. Po cerkvah na Koroškem pa niso brali tega skupnega škofovskega pisma, ampak samo pastirsko besedo tukajšnjega celovškega škofa, objavljeno tudi v »Nedelji« in »Kirchenblattu«.

Pastirsko pismo avstrijskih škofov je po vsebini v glavnem enako tistemu, ki so ga brali v cerkvah celovške škofije. V uvodu pa se omenja tudi misel: »Avstrijska prestolnica je bila in je (za slovanske narode na severu, vzhodu in jugu) posebnega pomena, zaradi česar je naša domovina tudi danes nekak most med Vzhodom in Zahodom.« Nato navaja tri razloge, zaradi katerih sta slovanska blagovestnika pomembna za vso Cerkev. Vendar ne navaja apostolske gorečnosti sv. bratov kot enega teh razlogov, ampak poudarja predvsem njuno skrb za povezavo Cerkve z ljudstvom. Gradščanski »Cerkveni glasnik« in štajerski »Sonntagsblatt« objavljata naslednje besedilo prvega poglavja:

»Zasluga sv. Cirila in Metoda je, da sta sveto pismo in besedilo rimskega bogoslužja prevedla v slovanski jezik, potem ko je Ciril nalašč za to sestavil slovanske črke. Tako Slovani niso našli v katoliški Cerкви nekaj tujega, ampak nekaj svojega. V tem moramo gledati tudi nekaj prst božji za širjenje evangelija v sedanjem času. Vse predolgo je bila katoliška Cerkev evropska Cerkev. Rimski obred in latinski jezik sta bila narodom Azije in Evrope vedno nekaj tujega, zato so Cerкви ravno v dobi narodnega prebujenja odrekli domovinsko pravico. Toda Cerkev mora v vsakem narodu najti lastno podobo. Kristus se mora v vsakem narodu učlovečiti. To začnemo sedaj spoznavati in iščemo, kako bi kulturo, jezik in navade ljudstev upoštevali ne le pri oznanjevanju božje besede, ampak tudi v bogoslužju, ne da bi bila pri tem oškodovana edinost.«

Ko pastirsko pismo avstrijskih škofov omenja povezanost sv. bratov s Stolico sv. Petra in preden omenja besede papeža Janeza XXIII., pravi tole:

»Tudi za čas pred 1100 leti je bilo uvažanje ljudskega jezika nezaslišana novost in je sprožilo marsikateri ugovor. Metod je potoval v Rim, da bi se pred papežem Janezom VIII. opravičil. Njegovo delo je bilo odobreno in mu je bilo znova zaupano n. i. s. jonsko delovanje med Slovani.« To poglavje pastirskega pisma pa se zaključuje s temi besedami: »Avstrijski katoličani so vedno znova dajali dokaze zvestobe in ljubezni do naslednika sv. Petra. Tudi rajnemu papežu Janezu XXIII. so večkrat pokazali, kako ga spoštujejo in kako so mu vdani. Z njegove strani pa je bila tudi naša domovina deležna posebne naklonjenosti. Za to in za njegovo blagoslova polno delovanje v službi Cerkve in sveta bomo avstrijski škofje umrlega papeža ohranili v hvaležnem spominu. Novemu vrhovnemu pastirju katoliške Cerkve, papežu Pavlu VI., hočemo s prav takim zaupanjem, s svojo molitvijo in svojo zvestobo pomagati pri delu. Naj bi nadaljeval in dokončal tako milosti polno in mirno vladanje, ki bo

božjemu kraljestvu po Cerкви prineslo novo rast, svetu pa zveličanje!«

Vse kaže, da je bilo iz določenih razlogov potrebno, da verniki krške škofije niso slišali s prižnic teh besed avstrijskih škofov in da se je pri nas poudarjala apostolska gorečnost sv. Cirila in Metoda, ne pa njuna skrb, da bi se zakoreninila Cerkev med ljudstvom.

Dne 24. junija je bila prva razprava v zvezi s tožbo, ki jo je celovški ordinariat naperil proti listu »Naš Tednik«. Ordinariat je namreč poslal listu popravek k znanimu članku o verskih razmerah v celovški škofiji. Narodni svet je objavil popravka zavrnil, ker ne odgovarja v celoti formalni plati popravka. Zaradi tega se je celovška škofija zatekla k svetni oblasti, da ta razsodi v tej zadevi. Razprava se bo nadaljevala v avgustu.

Zanimivo je, da v tej zadevi nihče od ordinariata nobenega Slovenca ne laika ne duhovnika nič ne vpraša ali zasliši. Še na birmah se škofu povsod mudi naprej.

Medtem pa je Osterreichische Nation objavil zelo tehten članek o razmerah med škofijo in Slovenci.

Le zakaj sili cerkvena oblast Slovence, da morajo neprestano vršiti plebiscit in uveljavljati svoje pravice, ko Nemci vsako javno izjavo izkoristijo za nov pritisk?

Slovenci naj bi priredili spravno procesijo oziroma romanje h Gospe Sveti za vse to izrabljanje vere in trdovratnost...

—0—

Matura na trgovski šoli in učiteljsku

V torek je izpitna komisija na višji trgovski šoli objavila izide o usposobljenostnih izpitih. K maturi se je prijavilo 28 kandidatov. Eden je bil opravičeno odsoten. Izdelalo je devet kandidatov, osem jih je bilo odklonjenih; med temi so trije privatisti. Deset jih pa ima popravljalne izpite v jesenskem roku.

Izpite so srečno prestali sledeči kandidati: Berdon Miranda, Birsa Dani'lo, Bukavec Friderika, Cossuta Almira, Kufersin Jurij, Petaros Glauco, Sossi Edvard, Sirca Sonja in Uršič Adrijan. Novim abiturientom čestitamo in jim voščimo obilo uspehov v bodočem poklicnem delu.

—0—

Na učiteljsku so usposobljenostni izpit z uspehom položili tile tržaški kandidati: Čuk Mira, Kariš Magda, Selj Magdalena, Žerjul Vera in Sirk Aleksander. O goriških kandidatih poročamo na drugem mestu. Od skupnih 21 kandidatov jih je izdelalo 8, eden je padel, eden je bil opravičeno odsoten, 10 pa jih ima popravne izpite.

Izidi matur na klasičnem in znanstvenem liceju bodo znani jutri.

Iz Gorice

OBVESTILO

Ravnateljstvo Državne strokovne šole s slovanskim učnim jezikom v Gorici, ul. Croce 3, sporoča, da se vrši vpisovanje v II. ter III. razred strokovne šole vsak dan od 9. do 12. ure.

Za dijake, ki so izdelali v poletnem roku, se bo vpisovanje zaključilo 25. t. m.; za one, ki imajo popravne izpite, pa 20. septembra.

ODPOSILANSTVO SSL PRI SOLSKEM SKRBNIKU

Solski skrbnik v Trstu dr. Vigneri je v sredo popoldne sprejel odposlanstvo Skupne slovenske liste, ki mu je predložilo osnutek za ustrezno prilagoditev slovenske šole novemu zakonu o enotni srednji šoli. Daje so predstavniki Skupne slovenske liste zaprosili šolskega skrbnika za posredovanje glede objave odlokov predsednika republike za ustanovitev srednjih šol, med njimi proseške in katinarske. Odposlanstvo je razpravljalo z doktorjem Vignerijem tudi o imenovanju komisije in natečaja za slovenske učbenike.

† JOŽE KRALJ

V ponedeljek je velika množica domačinov in prebivavcev bližnje in daljne okolice spremila k večnemu počitku znanega posestnika in kmetovavca iz Slivnega pri Nabrežini Jožeta Kralja. Pokojnika je spravila v grob zavratna bolezen, ko mu je bilo 72 let.

S smrtjo Jožeta Kralja smo zgubili skrbnega družinskega očeta in resnično naprednega kmetovavca ter hkrati tudi požrtvovalnega javnega delavca, ki se je vse življenje živo zanimal za usodo svojega ljudstva in aktivno udeleževal na prosvetnem in političnem področju, dokler mu je zdravje dopuščalo. Pred prvo svetovno vojno in po njej je rajnik bil eden stebrov takratnega prosvetnega in političnega delovanja v svoji okolici. Bil je pevovodja in član krajevne godbe na pihala. Po prenehanju ujetništva v Rusiji se je pridružil oddelkom generala Maistra in sodeloval v bojih za slovensko Koroško. Ko se je vrnil v domače kraje, je spet aktivno posegel v javno življenje. Razume se, da je mož takšnega značaja bil trn v peti domačin in tujim fašistom, ki so ga hoteli ukrotiti s tem, da so mu nekega dne dali piti strojno olje.

V dobi najhujšega preganjanja je Jože Kralj vedno ostal zvest svojemu prepričanju ter z besedo in vzgledom bodril svoje rojake, naj vztrajajo, ker je bil trdno prepričan, da bo preganjanja enkrat konec.

Med drugo svetovno vojno so ga nacisti odpeljali v internacijo v Nemčijo. Ko pa se je po vojni vrnil domov, je zvedel za tragedijo, ki se je v maju leta 1945 dogodila v njegovi družini. Zločinska roka je segla po njegovi hčerki Rosandi in jo zahrbtno umorila. Mož s tako slavno in bojovito antifašistično preteklostjo prav gotovo ni zaslužil, da so mu njegovi ožji rojaki zadali tako strašen udarec, ki ga ni prebolel do smrti.

Po vojni je ponovno posegel v politično življenje in se udeleževal v vrstah SDZ ter bil med drugim član njenega glavnega odbora. V letih 1952-56 je bil tudi občinski svetovavec devinsko-nabrežinske občine.

Pred odprtim grobom sta se od pokojnika z izbranimi besedami poslovila domači župnik g. Mazora in občinski odbornik Josip Terčon. Pevski zbor pa je ubrano zapel žalostinki. Med pogrebnim sprevedom je nabrežinska godba igrala žalne koračnice.

Naj zaslužnemu rojaku sveti večna luč. Družini in sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

Tržaškega

Naši problemi pred tržaškim občinskim svetom

Pri razpravi o proračunu tržaške občine je prejšnji teden sodeloval tudi svetovavec Skupne slovenske liste dr. Simčič. V svojem govoru se je dotaknil mnogih vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino, zato bomo o njegovem nastopu tokrat nekoliko obširneje poročali.

Slovenski svetovavec je najprej obravnaval upravno-gospodarska vprašanja, pri čemer je ugotovil, da proračun mestne občine izkazuje čedalje večji primanjkljaj. Ta letos znaša tri milijarde 302 milijona lir, to je eno milijardo več kot lansko leto. Vzrok takšnega stanja je med drugim strahovito nazadovanje pristaniškega prometa, saj se dogaja, da s Trstom danes tekmujejo ne samo mnoga italijanska pristanišča, temveč tudi Reka in celo bližnji Koper.

Izredno hudo breme za proračun predstavlja nadalje veliko število občinskih uslužbencev, ki jih je skupno tri tisoč 214 in za katere je letos predviden izdatek 7 milijard 782 milijonov lir ali 104,8 odstotka vseh rednih dohodkov občine. To stanje je nevdržno in je zato treba ukreniti nekaj korenitega. Slovenski svetovavec se je strinjal s predlogom, naj občinska uprava nudi vse ugodnosti tistim uslužbencem, ki se nameravajo prostovoljno odpovedati delovnemu razmerju. Spričo neugodnega stanja, v katerem se nahaja tržaško gospodarstvo, pa je dr. Simčič nastopil proti težnji, da se pritisne davčni vijak, razen če ne gre za osebe, ki dejansko lahko plačajo večje davke.

V nadaljevanju svojega govora je svetovavec SSL omenil, da predvideva proračun nad 50 milijonov lir izdatkov za »nove« šole. Očitno je — je dejal — da gre za slovenske šole, ki jih občinska uprava iz čudnih vzrokov noče imenovati s pravim imenom in jih proglašajo za nove, čeprav obstajajo že dolgo vrsto let. Svetovavec je zato zahteval, naj se te šole končno povsod imenujejo s svojim pravim imenom: slovenske šole ali šole s slovenskim učnim jezikom.

Dr. Simčič je priznal, da se je stanje šol v zadnjih letih nekoliko izboljšalo, vendar je poudaril, da obstajajo na tem področju še hude pomanjkljivosti. V tej zvezi je omenil Trgovsko šolo na Proseku, kjer ni primerne prostora za laboratorij in se mora didaktični material spravljati v ravnateljstvu, ki je obenem profesorska zbornica, pisarna, knjižnica itd. Skoraj vse slo-

venske šole nimajo nadalje primerne prostora ali primerne opreme, ki bi omogočala predvajanje poučnih filmov in podobnega. Mnoge razrede bi bilo tudi treba popraviti na začetkom prihodnjega šolskega leta izvršiti vsaj najnujnejša popravila.

Otroški vrtec v središču mesta

Dr. Simčič se je dotaknil tudi vprašanja otroških vrtcev. V tej zvezi se je zavzel, da bi občinska uprava ustanovila nov otroški vrtec v središču mesta. Gre za znano zahtevo slovenskih staršev, ki so jo pa vse dosedanje občinske uprave trmasto odklanjale. Isto velja tudi za zabavišče (rekreatorij), ki ga Slovenci v Trstu sploh nimajo, medtem ko obstaja za italijanske otroke več takih ustanov.

Slovenski svetovavec je nato obširno govoril o drugih vprašanjih, ki zadevajo vso našo manjšino v Italiji. »Ob smrti papeža Janeza XXIII. — je dejal — je g. župan v spominskem govoru omenil njegovo encikliko „Pacem in terris“ in dobesedno citiral tisti del, ki obravnava vprašanje narodnih manjšin. Zdej gre zato, da se izvedejo v vsakdanjem življenju papežev nauk in njegova navodila, ki so toliko pomembnejša, ker so bila izdana takorekoč tik pred smrtjo«. Glede odnosov med večino in manjšino je dr. Simčič ugotovil, da se je v zadnjem času marsikaj spremenilo na bolje. »Nekaj pa se na žalost — je nadaljeval govornik — še ni spremenilo. Gre za duh, ki preveča večino, kadar obravnava probleme manjšine. In ta duh je žal takšen, kakršen je bil nekoč: sovražen in nezaupljiv. Zato je manjšina prisiljena voditi dolge in težavne boje za vsako najmanjšo stvar, kar ne velja samo v krajevnem, temveč tudi v državnem merilu. Kdor je danes Slovenec in govori slovenski, je še vedno smatran za nekaj manjvrednega, če že ne za prevratnika.«

Dr. Simčič se je zavzel tudi za begunce, ki že več kot 15 let bivajo na tukajšnjem ozemlju in so nastavljeni kot profesorji na slovenskih šolah, a jim oblastva doslej vedno odbijajo prošnjo za državljanstvo, kot da bi šlo za sumljive in nevarne osebe. To prav gotovo ni v skladu z duhom papeževih enciklik kakor tudi ne z duhom in črko Deklaracije o človekovih pravicah in drugih mednarodnih listin. Toda oblastva ne ravna tako samo z begunci, temveč tudi z nekaterimi osebami, ki so se rodile v Trstu in so se morale zaradi fašističnega preganjanja izseliti, po vojni pa so se vrnile v svoje rodno mesto. Takšno ravnanje je med drugim v kričeem nasprotju z določili londonskega sporazuma.

Kaj zahtevamo

»Slovenci zahtevajo — je nadaljeval dr. Simčič — naj vlada izvede 3. in 6. člen ustave, kakor tudi določila Posebnega statuta londonskega sporazuma. Ta sporazum je bil podpisan pred 9 leti in zelo čudno je, da še niso bili izdani vsi tisti ukrepi, ki bi omogočili njegovo izvajanje v vsakda-

njem življenju. Odpraviti bi bilo treba nadalje fašistično zakonodajo, ki ni samo v nasprotju z ustavo, temveč tudi z londonskim sporazumom. V tej zvezi je treba ugotoviti, da vse dosedanje italijanske vlade niso pokazale nobenega razumevanja za potrebe oziroma za pravice slovenske manjšine.

Kot dokaz je slovenski svetovavec navedel zakon o šolstvu, ki je bil izdan že pred dvema letoma, a se še vedno ne izvaja, ker manjkajo dopolnilne norme. V tej zvezi je govornik podrobno navedel ukrepe, ki so potrebni za dokončno ureditev šolskega vprašanja. Zadeva je važna in jo bomo zato obravnavali v posebnem članku.

Na koncu svojega govora se je dr. Simčič povrnil k vprašanju, za katerih rešitev je pristojna tržaška občina. V tej zvezi je predvsem poudaril, naj uprava izvede vsaj tista določila londonskega sporazuma, ki neposredno zadevajo občino. V poštev prihaja predvsem pravica, da Slovenci smejo v odnosih z občino uporabljati materinski jezik. Za pravilno rešitev

(Nadaljevanje na 9. strani)

Beneška Slovenija

SPETER SLOVENOV

Po dolgem času smo v našem kraju zopet obhajali redko, a pri nas tako priljubljeno slovesnost — nove maše.

Prav v letošnjem »Trinkovem koledarju« smo brali opise in pesmi ob novih mašah v slovensko-beneških vaseh. Ob takih slovesnostih se pokažejo še vedno pomenljivi ljudski običaji, ki dokazujejo, kako je ljudstvo tesno povezano s svojimi dušnimi pastirji, kadar ti čutijo z ljudstvom, iz katerega so izšli.

Takemu pomembnemu slavlju smo bili priča v nedeljo, 30. junija, ko je v naši farni cerkvi prvič stopil pred oltar novomašnik Josip Čedermac. Kdo se ne bi že ob tem imenu spomnil na ime »kaplana Čedermaca«. Slovesnosti se je udeležila velika množica naših ljudi od blizu in daleč. Po cerkvenem opravilu so se gostje in rodbinski člani gospoda novomašnika zbrali h kosilu, kjer so dvigali čaše v resnih in šaljivih napičnicah. Č. g. župnik Birtič se je zelo lepo odrezal s posebno pesmijo, zloženo na čast novomašniku in novemu sobratu Čedermacu.

Novemu delavcu v vinogradu svojega Gospoda in ljudstva pošiljamo vsi znanci, prijatelji iz vse soseske globoka voščila za uspešno in dolgo delo!

UČJA

Kolikokrat smo že zastokali, da je naš kot kar Bogu za hrbotom, kot pravijo pri nas. Večino mesecev v letu nas sneg in zameti kar odrežejo od sveta. Kdor si upa kam v dolino med ljudi, je v nevarnosti, da ostane na poti, kot se je zgodilo že lani.

Zime seveda ne morejo niti oblasti popraviti, prav lahko bi pa naše ceste naredili bolj varne in jih asfaltirali. Kakor je v današnjih časih čudno, če si morajo še kje svetiti s petrolejko, tako je tudi nedodobno, da so važne ceste in prehodi že taki, kot so bili v napoleonskih letih. Cesta skozi Učjo na Srpenico in v Bovško kotlino je eden važnih prehodov. Edino

Dr. VRTOVEC JOŽE (Jr.)

SPECIALIST

za ustne in zobne bolezni

ASISTENT

NA ZOBOZDRAVNIŠKI
UNIVERZITETNI KLINIKI V PADOVI

Trst, Ul. Mercadante 1/1.

Vogel Ul. Carducci, Ul. Milano

Tel. 68-349

Z OBČINSKE SEJE

V torek ob eni ponoči je goriški župan zaključil izredno občinsko sejo, ki je bila sklicana zaradi podgorske stavke. Župan je odgovarjal na različne interpelacije. Naštel je mnoga posredovanja mestne občine pri oblasteh in tudi pri lastniku tovarne Tognelli. Gospodar je odpisal, da bo upošteval napore goriškega županstva za pravično poravnavo spora, a je poudaril, da zahtevajo njegovi delavci višje mezde, kot so pogojene v podobnih podjetjih v Lombardiji.

Med rapravo je prišlo do precej burnih nastopov, zlasti po besedah odvetnika Sfiligoja, ki je izrazil solidarnost s stavkujočimi, a se ni strinjal s postopanjem sindikatov v vsej zadevi. Socialist Zuliani je zanikal njegove trditve, zlasti da so se nekateri stavkujoci vrnili na delo. Demokristijan Tripani je odgovarjal komunistu Battellu, češ da se stavka spravlja preveč na politično raven in da bi se sploh smelo poseči po tem orožju le v skrajnem slučaju, sicer da so tudi delavci oškodovani.

Nazadnje so se pa le vsi občinski možje

- Hanalska dolina

od nje bi si naš zapuščen kraj mogel nekoliko odpomoči.

Zadeva pač ni tako težavna. Najprej bi jo bilo potreba skozi in skozi asfaltirati. Drugo pa je ustanovitev obmejnega bloka prve vrste. Zdaj je odprt samo za deset-kilometrski obmejni pas. Dolina ob Učji je pa silno romantična. Turisti jo radi obiskujejo in bi jo gotovo v še večji meri, če bi se izpolnila zgoraj navedena pogoja. Turizem bi našim ljudem izredno dosti koristil, saj dohodkov od pridelkov skoro nič ni. Upamo, da bodo oblasti na obeh straneh uslišale našo prošnjo in pomagale k življenju tudi našim revnim prebivavcem.

TIPANA

Čudne reči se godijo v naši občinski hiši. Tam sredi junija so občinski možje sejali kar celo noč do jutra. Skoro bi rekli, da se ni temu bogve kaj čuditi, ko pa so pritiskali skoraj pasji dnevi, ponoči je pa bilo lepo hladno.

V resnici pa je bila zadeva 15. junija drugačna. Občinski svet je imel na dnevnem redu več točk. Ni pa še načel niti prve, ko so se duhovi razburili. Nekateri občinski svetovavci so namreč predlagali nezaupnico županu, zlasti ker se ne zani-ma za oddaljene in zapuščene vasi.

Deset mož je glasovalo za nezaupnico, štirje pa proti. Župan pa ni izvajal posledic, kot bi bil moral, marveč se je čvrsto oprijel svojega stolčka in je ugovarjal, češ da je za s'abo občinsko poslovanje odgovoren ves odbor.

Zdaj se je pa zadeva zasuknila še na slabše. Slovenski svetovavec Tedoldi je vstal in je predlagal, naj se izreče še odboru nezaupnica. Pri glasovanju se je šest občinskih mož izrazilo za nezaupnico, šest pa proti. Dva sta se previdno vzdržala glasovanja, ker se pač bojita zamere na desno in na levo.

Občinarje zdaj zanima, kakšen bo konec »občinske bitke«, posebno ker gre za njih koristi, ne pa za županove ali odborniške.

zdržili in so izglasovali resolucijo, naj se vprašanje čim prej reši pri pristojnem ministrstvu. Pozvali so mestni odbor, naj izvede zbirko med vsemi prebivavci pokrajine za pomoč družinam stavkujocih. Svetovavci so odobrili tudi podporo v znesku enega milijona; nazadnje so pa še sami segli v žepe in dali vsak po 5000 lir za pomoč in dober vzgled.

ŠTEVERJAN

Letos se pa smejo Števerjanci kar pohvaliti, ker prednjačijo v različnih prireditvah, ki privabljajo dosti izletnikov na naše griče. Vinske razstave z neizogibnimi »pokušnjami«, pa še druge razstave in seveda tudi »brjarji«, se kar vrstijo. Pobude pa ne prihajajo samo od tujcev, ampak tudi od domačinov.

Prvo tako prireditev smo videli v parku za cerkvijo. Pokuševavcev briške kapljice je bilo še precej, drugih posebnosti pa ni bilo. V nedeljo je mladina domačega društva vabila na prireditev v Dvoru. Vreme je malo nagajalo. Nastopilo je nekaj pevskih zborov, ki so se še precej dobro odrezali, razstava kmetijskih strojev je pa odpadla. Pač pa so prišli v nedeljo in ponedeljek na svoj račun plesavci in plesavke. Kot majhno pripombo naj dostavimo, da so odpadle zaradi plesa cerkvene slovesnosti ob godu farnega patrona.

Prihodnjo nedeljo se pa tretja podobna prireditev pomakne še nekoliko niže, na Bukovje. Pravzaprav ni podobna, kajti po namenih in delovanju posebnega pripravljalnega odbora, naj bi bil v nedeljo v Števerjanu na Bukovju pravi kmečki tabor, kakor se bere tudi na okusno sestavljenih vabilih. Obiskovavci in izletniki, katerih gotovo ne bo manjkalo, se bodo sami prepričali, kako bo.

TRGOVINSKE POČITNICE

Goriški prefekt je izdal odredbo, ki določa počitniške tedenske dneve za trgovske nameščence nekaterih kategorij. Od 10. junija pa do 30. septembra bodo vsako sredo popoldne zaprte v goriški pokrajini vse trgovine jestvin na drobno in oddelki jestvin pri velikih skladiščih. Če pa pade sreda na dan pred praznikom, ostanejo trgovine odprte. Ta odlok pa ne velja za trgovine v občini Gradež.

PODGORSKA STAVKA

Stavka v podgorskih predilnicah se nadaljuje že tretji mesec. Delavstvo še vedno prireja povorke po mestu. Odposlanstva delavcev sprejemajo od časa do časa na prefekturi in na pokajini in jim obljublajo, da se bo še ta teden na pristojnem ministrstvu v Rimu vršila razprava med sindikati in lastnikom Togniellom za ureditev mezdnih zahtev.

Duhovi so pa vedno bolj razburjeni zlasti, ker je lastnik zagrozil, da bo vložil tožbo zaradi kršitve bivališča proti vsem, ki so te dni stopili v tovarniške prostore.

Stavka je imela burne odmeve tudi na seji pokrajinskega sveta. Šlo je za odobritev prispevka stavkujocih družinam. Pokrajinski svet je določil prispevek pol mi-

Iz Goriške

lijona lir, češ da bilanca ne zmore več. Socialisti so predlagali 2 milijona, svetovavec Makuc 1 milijon. Ostalo je pri po'ovici, za kar so glasovali vsi; tudi proti tej vsoti je bil le liberalni zastopnik.

Na koncu je pokrajinski svet sprejel resolucijo, naj ministrstvo za delo odločno poseže vmes ter zaključi stavko na ugoden način, da ne bo trpelo delavstvo in tudi splošni gospodarski položaj soške pokrajine.

MATURITETNI IZIDI

V začetku tedna so se zaključili na tržaškem slovenskem učiteljskem usposobljenostni izpiti. Udeležili so se jih tudi kandidatke s slovenskega učiteljskega v Gorici.

Usposobljenostni izpit za učiteljice so položile z dobrim uspehom gospodične: Anka Di Battista, Metoda Češčut in Suzi Ličer. Dve kandidatki imata popravne izpite; ena je pa med maturo obolela in ji je dovoljeno položiti vse izpite v jesenskem roku.

Novim učiteljicam čestitamo in jim voščimo dosti uspehov na novi življenjski poti!

GORISKI UMETNIK

V galeriji moderne umetnosti v Turinu je že nekaj časa odprta razstava našega rojaka Lojzeta Spazzapana. Umetnik se je rodil leta 1889 v Gradiški in je umrl kot profesor na Akademiji umetnosti v Turinu leta 1958. Brž po prvi svetovni vojni je deloval v Gorici, zlasti pri slovenskih izdajah »Jadranskega Almanaha«, »Mladike« in drugih. Kretal se je vedno v družbi tedanjih naših goriških kulturnikov. Po letu 1928 se je nastanil v Turinu, a se je skoraj vsako leto vračal na obisk k starim znancem.

Njegovo ime je kmalu zaslovelo v Italiji in v svetu, kot umetnika, ki ima lastno osebnost in se ne drži strogo ene šole. Umetnostni zgodovinarji so Spazzapanovo umetnost začeli po njegovi smrti vedno višje ocenjevati. V turinski Moderni galeriji bo imel posebno dvorano.

Kot uvod v sedanjo razstavo Spazzapanovih del v Turinu je izšel poseben katalog. V njem je reproduciranih 177 umetnikovih del. Življenje in oceno podaja ravnatelj Galerije dr. Viale. Posebno zanimivi so v knjigi - katalogu »Spomini starega prijatelja«, katere je poslal Spazzapanov prijatelj Veno Pilon iz Ajdovščine; zdaj živi v Parizu.

Razstava in katalog bosta brez dvoma mnogo prispevala k umetniškemu poznavanju našega rojaka.

KORISTNA POBUDA

Goriški znanstveni odbor »Studi goriziani«, katerega izdaja Državna knjižnica, je objavil »Bibliografijo slovenskih prevodov italijanskih del od leta 1945 do 1961«.

Seznam, ki obsega 300 del, je sestavila knjižnica v Novi Gorici. Glavno zaslugo pri dolgotrajnem zbiranju materiala ima marljivi knjižničar Marijan Breclj.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kulturni tujski promet

Preseljevanje narodov v začetku srednjega veka postane — če ga skrečimo v njegovem pomenu samo na pomen »preseljevanje« — smešno malenkostna zadeva spričo deset in deset milijonov ljudi, ki se zdaj vsako poletje podajo na potovanje po Evropi — z vlaki, avtomobili, avtobusi, ladjami, letali, z motorji, kolesi, s kanuji po rekah in tudi peš, kakor romarji pred tisoč leti. Samo Italijo obišče letno kakih deset milijonov tujcev in nič mnogo manj se jih ne razlije po Franciji, Nemčiji, Spaniji in Angliji. In ti pljuskajoči valovi tujkega prometa sežejo vsako leto dalje, do Severnega rta, do Carigrada, do Libanona, Jordanije in Egipta. Celó v Indijo, Rusijo, v afriške države in na Japonsko že strujajo vedno močnejši tokovi tujkega prometa, medtem ko postajajo tudi na ulicah evropskih mest — in tudi pri nas — črni in azijski obrazi že vsakdanji pojav, ki niti otrokom ne vzbujajo več posebne radovednosti.

O gospodarskem pomenu tujkega prometa so vsi na jasnem. V nekaterih državah predstavlja že eno najvažnejših gospodarskih panog ter priteguje vso skrb in pozornost gospodarskih načrtovalcev ter finančnih ministrov. Ni pa še povsem prodrli v zavest ljudi sociološki pomen tujkega prometa.

PREDSODKI SO MOTILI ODNOSE MED NARODI

Treba nam je le poseči po kakem nekaj desetletij starem letniku tega ali onega evropskega časnika ali revije, pa spoznamo, koliko je moderni množični tujski promet že spremenil predstave evropskega človeka o drugih evropskih narodih. Se pred nekaj leti je imel povprečni evropski človek čisto trdne, določene predstave o tem ali onem evropskem narodu. In čeprav je šlo za sosedni narod, katerega narodnostna meja se je začnala morda le nekaj deset kilometrov proč, so bile te predstave čudno neživljenjske, shematične in predvsem nerealistične. Tako je n. pr. veljal za narod »umazanega«, kak drug za »skopega«, tretji za »strahopetnega«, četrti za »bojevitega«, peti za »razbrzanega« itd. In na osnovi takih hipotetičnih, nestvarnih predstav so na žalost vodili tudi politiko. Iz takih miselnih predstav je n. pr. vzklikala Hitlerjeva rasistična teorija, ki je imela Francoze za »degeneriran« narod, ki

ni več sposoben, da se hrabro bojuje in uveljavlja v svetu, Angleže za kompromisarske in nemoralne barantače, Američane pa ljudi, ki so jim pri srcu samo dolarji in trgovski interesi, slovanske narode pa za anarhično maso, ki nima smisla za organizacijo in ni sposobna za resničen odpor. V takem prepričanju je začel vojno in jo seveda tudi izgubil.

Danes pa so prav Nemci tisti, ki največ potujejo in se vsako leto v milijonskih množicah razlezejo po vsej Evropi in še dalje. Pri tem odkrivajo, da so drugi narodi drugačni, kot so mislile stare generacije pri njih doma, in tako se vračajo obogateni z novimi, pozitivnimi spoznanji in v mnogih ozirih bolj »Evropejci«, kot so bili prej. Danes kak demagog Hitlerjevega kova gotovo ne bi imel v Nemčiji tako lahke naloge, kot jo je imel Hitler, če bi hotel prepričati nemški narod o manjvrednosti drugih narodov in ras. To pa velja seveda tudi za boljše spoznavanje med vsemi drugimi narodi. Podedovane predstave o »bojevitosti« in »nebojevitosti«, o »degeneriranosti« ali »nadvrednosti« tega ali onega naroda se razodenejo današnjemu turistu kot smešne in tudi tisti, ki niso med najbolj pozornimi opazovalci se nujno vračajo domov s spoznanjem, da smo ljudje približno povsod enaki, z enakimi težnjami po sreči in z enakimi človeškimi nagibi, odlikami ter napakami. Razlike so le v stopnji gospodarske in s tem kulturne razvitosti,

Tujski promet vzbuja v človeku, ki ne potuje okrog popolnoma slep in gluha za vtise, občutek človeškega bratstva in simpatije. Simpatične ljudi odkriva namreč vsepovsod in ne le v mejah lastne domovine. Na najbolj nepričakovanih krajih najde ljudi, s katerimi bi rad postal prijatelj; obljubi jim, da jih bo še obiskoval, ter si po povratku izmenjava z njimi razglednice in voščila za praznike. Mnogim se kaka tuja dežela tako priljubi, da se vedno spet vračajo vanjo in pogosto celo na isti kraj. Postala jim je draga kot druga domovina. V njih se prebujajo poglobljeno zanimanje za njeno zgodovino, za književnost, za politiko in za vso njeno sedanost.

EVROPSKA ZAVEST SE PORAJA IZ ŽIVEGA STIKA

Današnji turist niti ne išče več toliko samo pokrajinskih lepôt, ampak odhaja na pot kot »raziskovavec« s predvsem etnološkimi in etnografskimi, posebno pa kulturnimi interesi. Statistike kažejo, da pritegujejo turiste najbolj tiste dežele, ki v kulturnem pogledu obiskovalcu največ nudijo. Tega se tudi že marsikje zavedajo, zato so se v zadnjem desetletju po Evropi tako razbohotili vsakovrstni kulturni festivali, od filmskih (in tak namen je imel tudi letošnji prvi festival fantastično-znanstvenih filmov v našem mestu) do glasbenih, dramskih in folklornih.

Današnji tujski promet ima tako tudi svoj kulturni pomen, ki je morda pri vsem celo najvažnejši, ker polaga stvarne in trdne temelje resnični združenji Evropi. Samo iz takega medsebojnega spoznavanja in spoštovanja ter občutka medsebojne sorodnosti nastaja resnična evropska zavest, ne pa zgolj iz pogovorov za zeleno mizo v Bruslju ali kje drugje.

Pragozd se maščuje...

V svetovnem tisku smo našli te dni čudno poročilo, da je neki nigerijski list napadel slavnega humanista in dobrotnika Afričanov, zlasti bolnikov, dr. Alberta Schweitzerja, ki velja v Evropi za pravi simbol dolžnosti, ki jo ima do »nerazviti narodov« ter je pred mnogimi desetletji, ko »pomohé nerazvitem« še nikakor ni bila v modi, budil civiliziranemu svetu vest v tem pogledu. Vendar pa današnji »emancipirani« črnici niso zadovoljni s tistim, kar je storil dr. Schweitzer zanje, ker se jim zdi, da je bilo premalo in da slavní filozof, glasbenik in zdravnik pri tem le ni

občeval z njimi kot s popolnoma enakovrednimi ljudmi.

Ta črnski napad na dr. Schweitzerja, ki uživa v Evropi velikanski ugled — po moralni avtoriteti v današnjem svetu ga le malokdo doseže — je povzročil v zahodnem tisku nekoliko začudene in nevoljne komentarje. Veliki Münchenski dnevnik »Süddeutsche Zeitung« je zapisal:

»Pragozd se maščuje nad pragozdni doktorjem. Toda ne tako, kot bi bilo pričakovati, da bi namreč ugonabljal Alberta Schweitzerja v njegovem 89. letu s pikom tsetse muhe. Ampak s sredstvi, o katerih se njemu, pragozdu, še sanjalo ni, ko je človekoljub iz Alzace ustanovil v Lambarene svojo zdravstveno postajo: z dialektičnim materializmom in časiško polemiko. Neki nigerijski list s praafriškim naslovom »Daily Times« očita pragozdnemu zdravniku, da v desetletjih svojega dela ni v resnici ničesar storil za Afriko in da ga je treba imeti s stališča med tem časom že razsvetljene črne celine za čisti anahronizem«.

»PRAGOZD NAIVNOST«

To ima torej za svoje človekoljubje in za to, da se je odrekal dvema pomebnima karierama v domovini, da bi se lahko posvetil tretji — nalogi, da bi pomagal tam, kjer je bila sila največja. Toda vprašanje hvalečnosti je pri tem le postranskega pomena. Bolj nas zanima še vendarle precej pragozdna naivnost, s katero sodi tisti časniki delovanje Alberta Schweitzerja samo po tem, če je bilo »korisno« za Afriko, nadaljuje »Süddeutsche Zeitung«. Njegov glavni argument je ta, da ni Schweitzer pritegnil k svojemu delu nobene afriškega zdravnika in nobene črne bolniške sestre. Zanimaril je baje — in to je edina določna trditve o nedokazani trditvi — za Afriko posebno važni vzgojni problem.

Če gledamo na stvar tako, je morda ta očitek nekoliko upravičen. Le da pri tem člankar popolnoma spregleda, da Schweitzer do Afrike nima odnosa poklicnega pomočnika pri njenem razvoju, ampak v vsej skromnosti le odnos človekoljubnega, zavednega sočloveka. Prekunšni, totalni Afričani v Nigeriji mu očitajo — točno rečeno — ravno tisto, kar Albert Schweitzer je. Pri tem pa pozabljajo na dejstvo, da je njegov, v njihovih očeh predpotopni humanizem vendarle nekaj storil »za Afriko«. Da je namreč izrazil zavestno bojno napoved samo komercialnemu kolonializmu. In pozabljajo tudi na to, da bi naše visokocenjene države v razvoju« brez idealistov Schweitzerjeve vrste danes morda še ne uživale državne samostojnosti, katero jim z veseljem privoščimo.

Dopisi

Vabimo bravece, da v tej novi rubriki objavljajo svoje misli in kritike o kulturnem dogajanju

Nekaj misli o kulturi

Ni dvoma, da je današnji svet v veliki zagati. Zahod se vsak dan bolj zamotava v socialni in ekonomski konservatizem in ga brani le še z idealom osebne svobode individualističnega potrošništva, konceptom, ki je pod pritiskom zgodovinskih silnic in milijardnega naraščanja človeških množic obsojen na propad. Jasno je namreč, da se bo moral pač vsak izmed nas malo stisniti v korist svojega bližnjika.

Vzhod se težavno izmotava iz obdobja svojega krvavega rojstva in Stalinove dediščine ter ne more in ne zna najti poti do tistega popolnega humanizma človeštva brez tvarnih potreb, katerega sta prerokovala Marx in Engels. Priča nam je prav stanje v naši Sloveniji, ki je izmed socialističnih dežel danes najbrž med najbolj razvitimi, pa je v nji vendar nesorazmerno porastel odstotek samomorov, splavov, in mladinskega kriminala, kar prav gotovo ne kaže na intimno človeško srečo in zadovoljstvo.

Resnica je ta, da je danes svet v zagati na eni in na drugi strani, iz nje pa ne najdejo poti še tako izščolani ideologi.

Z ozirom na tako stanje se danes prav nam, edinstvenemu slovanskemu drobcu na meji dveh svetov, nudi prilika, da izrečemo svojo besedo, da poizkusimo najti tisto špranjo v zidu prihodnosti, skozi katero vodi steza iz območja slepih sil, ki ogrožajo današnji svet.

Toda, ali je mogoče vskladiti našo provincialno majhnost z mogočnim zgodovinskim dogajanjem?

Mogoče je, če se uresničijo nekateri subjektivni in objektivni pogoji. Naša ponižnost bi morala biti taka, da ne bi zamešavali zgodovinske danosti z nemogoči sanjami preteklosti, ki se nikoli več ne povrne, in naša resnicoljubnost dovolj trdna, kajti samo resnica, pa čeprav boli, se lahko iz oči v oči meri z zgodovino, naš pogum pa dovolj velik, da bi storili, kar se nam bo zdelo potrebno. V duhu zaupanja in vere v svet bi se morali prepustiti optimističnim tokovom, zdravim silam, ki zopet pričenjajo napajati človeško občestvo.

Od vseh strani nas izkuša preprosta miselnost, da so sile resnice zbrane pod eno samo zastavo, v enem taboru. Danes je svet bolj zapleten, a tudi bolj resničen. Za tistega, ki zna poslušati, pa prav jasno odmeva zven besed, zaradi katerih »se ne živi samo od kruha«. Že je živel med nami veliki papež Janez XXIII., že se zdrave sile v obeh taborih trudijo za mirno sožitje, že se nam je odkril genialni pogled na prihodnost francoskega patra Teilharda de Chardina. Zelo malo je še časa, če hočemo tudi mi povedati svojo besedo na odru narodov.

Če se pa povrnemo na konkretna tla naše majhnosti, ki pa vendar ni tako neznačajna, kot pravilno ugotavlja gospod Detela v junijski številki tržaške Mladike, tedaj se mi zdi misel na kvalitetno katoliško revijo zares odlična. Ustanoviti bi bilo treba list, ki bi v duhu brezkompromisne resnice do nas samih in pa predvsem ljubezni (ta je namreč danes zadnja resnica) poskušal napraviti korak naprej.

Aleš Lokar

GOSPODARSTVO

Hruške v špalirju premočno rastejo

Sadjar ima 4 leta star špalir hrušk in vprašuje, zakaj mu te hruške ne rodijo, saj so močne rasti. Vsako leto jim gnoji s hlevskim gnojem in vsaj enkrat na leto jih še zalije z gnojnico. Letos je na vseh 24 drevesih samo en hruškov plod.

Ta sadjar je dobil več dodatnih vprašanj: 1. Na kakšni podlagi so cepljene te hruške? Odgovor je bil »ne vem«. 2. Kje ste jih pa dobili? Odgovor: neki četrtek sem jih kupil v Gorici na semnju od nekoga iz zagrajske občine (Sagrado). 3. Kje ste se učili vzgajati hruške na špalirjih? Odgovor: Na nekem večernem sadjarskem tečaju, potem pa sem tudi opazoval že urejene špalirje.

Že samo iz teh odgovorov je razvidna cela kopica pogrškov. Poglejmo po vrsti. 1. Če kupim mlade hruške, moram na vsak način vedeti, na kakšni podlagi so cepljene. Če jih hočemo gojiti na špalirje, morajo biti cepljene na kutino, ker taka drevesca navadno ne divjajo z rastjo, ne postanejo nikdar posebno velika in zgodaj ter sorazmerno dobro rodijo. Če hočemo gojiti hruške v njih prirojeni obliki, to je v piramidi, je tudi bolje, da so cepljene na kutino, ker so v tem slučaju piramide dovolj velike in tudi najbolj primerne za zatiranje škodljivcev in za obiranje. Če hočemo pa vzgojiti veliko hruškovo drevo, naj bo hruška vzgojena na divjaku. A danes so zelo redki slučajji, ki opravičujejo vzgojo velikih hruškovih dreves, ker taka drevesa zelo težko zaščitimo pred škodljivci in jih težko obiramo.

2. Naš sadjar je kupil drevesca na semnju od nekoga popotnega prodajavca, ki mogoče nima niti dovoljenja za trgovanje z drevesci in seveda tudi ne za držanje drevesnice. In vendar je v Italiji mnogo velikanskih drevesnic in mnoge so res dobre.

3. Naš sadjar ima zelo površno izobrazbo glede vzgajanja hrušk na špalirje. V tem oziru je nujno potrebna teoretična izobrazba, potem pa praksa. Bi znala zadostovati tudi sama praksa pod vodstvom nekoga, ki bi raztolmačil in utemeljil razne ukrepe.

Popolnoma nezadostno teoretično znanje glede rasti in razvoja drevesc pa kaže njegovo gnojenje. Z vsemi gnojenji je dovajal drevescem predvsem dušik, ki pospešuje rast, divjanje drevesc v les. Tudi drevo potrebuje za zdrav razvoj in bogate letine vse 3 glavne snovi, ki so dušik, fosforova kislina in kalij, katerih je v zemlji redno premalo; potem pa še apno in vse drobne prvine: železo, magnezij, žveplo, bor itd. Če hruške v 4. letu ne rodijo, je očitno, da jim manjka ena ali več nujno potrebnih snovi. Potrebno je vsaj za eno leto ukiniti gnojenje s hlevskim gnojem in gnojnico in namesto s temi gnojiti s fosforovo kislino in kalijem. Okoli vsakega 4 leta starega drevesa je potrebno raztrositi najmanj 1/2 kg superfosfata in 1/4 kg kalijeve soli. To gnojenje moramo izvesti takoj — tudi še sedaj v juliju —, v prihodnjem januarju ali februarju pa ga ponoviti. S hlevskim

gnojem bi kazalo gnojiti komaj v zimi 1964-65.

Pa še nekaj je potrebno urediti! Hruškova drevesa, ki so gojena že 4. leto na špalirje, morajo že imeti v 3 nadstropja razpeljane veje, desno in levo od debelca, in pritrjene na žico. Med debelcem in vršičem vodoravno speljanih vej so gotovo pogнали navpični poganjki. Kaj z njimi? Mogoče se bo kakšen teh poganjkov lahko uporabil kot dodatno debelce za nov špalir v špalirju. Če to ne bi bilo mogoče, moramo takoj take poganjke pripogniti in z rafijo privezati na žico ali na lastni spodnji del. Iz takih poganjkov se razvije rodni les. Kot divje poganjke, katere je potrebno odrezati, moramo smatrati samo take močne poganjke, ki ustvarjajo v špalirju nesoglasje, ker ga kvarijo.

Na vsak način bi naš sadjar moral povabiti kakšnega sadjarskega izvedenca, da mu oceni in morebiti popravi sedanji špalir.

ZAJEZITI MORAMO RAZVOJ ŠKRLUPA

Najhuje napada škrlup hruške, potem jabolke v zadnjem času pa prav hudo tudi breskve, predvsem poznih sort: pri mušici se pojavi sajasta pega, ki se potem razširi po vsem plodu.

Proti škrlupu se borimo z Ziram, najboljše v obliki mezene, kot ga uporabljamo za škropljenje breskev proti kodri in smoliki. Za sedanje škropljenje premešamo s 100 litri vode po 250 gramov (1/4 kg) mezene.

Gnojite hibridni koruzi tudi med rastjo

Splošno je znano, da je križana ali hibridna koruza mnogo bolj zahtevna kot domače sorte in da zahteva predvsem obilno gnojenje. Kdor ni pri setvi dovolj gnojil, lahko to delo opravi tudi med rastjo. Dvakrat imamo priliko za to, in sicer ob pletju in ob osipanju. Če plevemo dovolj zgodaj, lahko gnojimo ob pletju z enim izmed sestavljenih umetnih gnojil, s čimer bomo koruzi nudili vse potrebne snovi, to je dušik, kalij in fosforovo kislino. Takih sestavljenih gnojil je več: PKN, »Fosfoazoto potassico« in še druga. Teh gnojil lahko damo tudi po 5 kg na vsakih 100 m² površine. Gnojilo lahko raztrosimo po že opleti oziroma zrahljani zemlji okoli stebel, lahko pa ga tudi raztrosimo, preden smo zemljo okoli stebela zrahljali.

Drugič in zadnjič lahko gnojimo ob osipanju. V tem primeru ne gnojimo s sestavljenimi gnojili, marveč samo s solitri, pa naj bo apneni (nitrato di calcio), čilski (nitrato di soda), ali amonijev (nitrato amonico). Lahko gnojimo tudi s sečjo (urea agricola). Ne smemo pozabiti, da vsebuje seč okoli 46% dušika, torej trikrat toliko kot apneni ali čilski soliter in navadno dvakrat toliko kot amonijev. Zato bomo gnojili z različnimi količinami: Za 100 m² površine vzamemo navadno 1 kg apnenega

Papirnata posoda za mleko

Če naročiš danes v mlekarni joghurt, ti ga prinesejo v papirnati posodi. Pri mleku namreč nadomestuje vedno bolj in bolj papirnata posoda stekleno in to tudi pri nas v Evropi, kjer pa se je uveljavila papirnata posoda zelo pozno, prav za prav komaj v zadnjih dveh letih. V ZDA pa se je pojavila papirnata posoda za mleko že pred več kot 30 leti in že leta 1934 so porabili tam nad 84 milijonov papirnatih mlečnih posodic. V naslednjih letih se je ta številka začela hitro višati in je že l. 1940 preseгла milijardo posodic, l. 1954 že 10 milijard, lansko leto pa 20 milijard. Te papirnatih posodice po odrabi zavržejo. Zadnja številka pomeni, da skoraj vsak 3. prebivalec ZDA zavrže po eno papirnato mlečno posodico na dan.

Številke nam dajo tudi misliti, kako velika so industrijska podjetja, ki dobavljajo te posodice, če se jih dnevno odvrže po 55 milijonov kosov. Te mlečne posodice so tudi izborno sredstvo za širjenje reklame, saj papir se da tiskati. In pravijo, da je danes reklama vse!

Prašiči s 16 pari reber

Današnja prašičereja teži za tem, da bi dobila od prašiča čim več mesa in manj masti, ki je vedno manj priljubljena. Najprimernejša za današnje čase se je izkazala skandinavska prašičja pasma Landrace, ki je najbolj razširjena na Danskem, a se je v zadnjih 10 letih uveljavila tudi v Italiji, kjer uspešno konkurira z angleško pasmo Large White. S smotrnim odbiranjem (selekcijo) so ustvarili podolgovatega, vitkega okroglega prašiča. Z vzgajanjem se je spremenilo tudi okostje prašiča, ki ima danes 16 parov reber in nudi zato najmanj 8 dodatnih zarebrnih pečenk.

RAZSIRJENOST SIVORJAVE ŠVICARSKÉ PASME

Slovenski živinorejci v Italiji redijo predvsem sivorjavo švicarsko govejo pasmo tako na Tržaškem, Goriškem in v Beneški Sloveniji. Ta pasma je danes v Italiji najbolj razširjena, čistokrvna in križana s prejšnjimi domačimi pasmami. Umljivo je, da redijo isto pasmo tudi v sosednjih predelih Jugoslavije. Mnogo plemenske živine te pasme pokupijo v Vipavski dolini Makedonci, nekaj celo Grki.

Sivorjava švicarska pasma je razširjena po vsem Sredozemlju, zelo mnogo pa tudi po ostalem svetu: v Kanadi, ZDA, Srednji Ameriki — posebno v Mehiki, potem v Južni Ameriki, predvsem v Peruju. Mnogo te pasme najdemo tudi v Afriki, kjer imajo najbolj primerno rejo v južnoafriški republiki. Tu vodijo tudi rodovnik; enako v Angoli. Zastopana pa je ta pasma tudi v Novi Zelandiji in Avstraliji.

V vrtincu

B. R.

41.

»Da, jaz sem tisti dečko,« je odvrnil Samo skoraj veselo. »Kakor vidite, se mi je zdaj posrečilo zgrabiti zlo pri korenini. — Kaj se je pa takrat zgodilo z doktorjem Gričarjem in z drugimi v Benetkah?«

»Vse so pograbili. Več let bodo presedeli,« se je jezno oglašil Bensa.

Spet so pripeljali v voz novega ujetnika. Vpil in razsajal je kot obseden. Policaji so ga pa kmalu ukrotili.

»Nikar ne uganjaj takih komedij, Gerdol!«, mu je zaklical iz ozadja drugi tovariš. »Saj nima več pomena. Z nami je itak konec!«

Samo je prisluhnil: kaj, tudi Gerdol je tukaj? Aha, to je tisti mehanik v garaži, kateremu je bil že za petami — pozneje je pobegnil na Madžarsko. Gerdol sam mu ni priznal, kdo je, ko ga je Samo vprašal. Šele drugi pajdaši so ga pozneje izdali.

Samo je stopil iz voza, da bi nadaljeval preiskavo. Na dvorišču pa mu je stopil naproti komisar Leger, ki mu je javil, da je že vsega konec.

Zločince v prvem nadstropju so prisišli k predaji s solzilnimi bombami. Vsi so se podali brez upiranja. Šestnajst jih je bilo vseh skupaj. Samo si jih je vse po vrsti ogledal. Tistega, katerega je predvsem iskal, pa ni bilo med njimi.

»Kje je vaš poglavar Delagoa,« se je zadržal na možake. Samo skomignili so z ra-

meni. Le eden se je oglašil: »Je že zginil kot kafra.«

»Torej je bil z njimi,« se je Samo obrnil k Legerju. »V zrak ni zginil. — Pridite z menoj, bova še enkrat preiskala stanovanje.«

Ko sta šla proti hiši, je Samo še šepal. V največji sobi je stalo še 17 stolov okoli dolge mize. Na mizi so bili razmetani kozarci, skodelice, pepelniki; beli prt je bil ves polit z vinom in kavo. Na koncu mize je ležal list papirja, ki je bil ves počekčan s skrivnimi znaki.

Brez dvoma — tukaj je policija zmotila družbo. Prišla je še v pravem času. Čez pol ure bi se vsi bratci že porazgubili na štiri vetrove.

Iz posameznih izpraševanj je Samo natančno zvedel, kaj se je godilo v tej sobi. Medtem ko so se možakarji posvetovali, je zazvonil telefon. Delagoa je izgovoril samo nekaj besed, toda že iz teh je zvenel paničen strah. »Bojim se, da smo izdani,« je zavpil, ko je odložil slušalko. »Bil je Tosti. Govoril je o nekem Dinterju, katerega je srečal na Dunaju. In ta — da, ta ga je kar pri telefonu pobil na tla...«

Vsi so kar poskočili s stolic. Začeli so križem vpiti in se spraševati. Kaj? Kdo? Tosti... pri telefonu... ubit? Kdo ga je? Kdo je Dinter?

Delagoa je komaj nekoliko pomiril svoje pajdaše. Že kot poglavar tolpe je moral ohraniti mirno kri.

»Za vraga,« je kričal, »ne razsajajte tako! Res smo v zadregi, a glave ne smemo izgubiti. Naš posvet moramo čimprej zaključiti in se porazgubiti po skrivališčih. Sicer nas pa tudi tukaj ne more policija tako hitro presenetiti.«

Še sam Delagoa ni pričakoval, da jih bo policija presenetila in še tako naglo. Eden izmed policistov je stopil h komisarju Legerju: »Gospod komisar, prosim stopite z menoj. V kopalnici za ogledalom smo odkrili še ena vrata.«

Ko je stopil tudi Samo v kopalnico, so vrata že odprli. Za vrati so peljale ozke stopnice navzdol v prostor za skladišče pri nočnem lokalu.

»Aha,« je vzkljknil Samo, »po tej poti jo je Delagoa pobrisal. Bržkone ni nobeden drugi izmed pajdašev poznal te rešilne poti.« Šel je po stopnicah naravnost v nočni lokal. V dvoranah in sobah so policijski agenti še vedno preiskovali zapoznele goste.

»Ste zasačili koga na dvorišču?« je vprašal Samo policijskega nadzornika, ki je vodil raziskavo. Nadzornik je pokazal na četvorico gostov, ki so se tiščali v nekem kotu.

»Te sem hotel še enkrat zaslišati, gospod doktor. Zlasti tistega starejšega. Našli smo ga skritega pod vrečami.«

Označeni možak je bil po svoji zunanosti podoben svetopisemskemu preroku. Valovita in dolga brada je obdajala njegov bledikasti obraz. Samo je nekaj zaslutil in mu je z naglim sunkom strgal brado z obraza. Vseh kocin pa ni mogel potegniti.

(Dalje)

Bogati iščejo osvetje - revni pa hlebec kruha

Natančno pred enim mesecem je nehal zborovati glavni kongres FAO. Nad 1200 najodličnejših znanstvenikov in državnikov je razpravljalo, kako bi se na svetu odpravili pomanjkanje in lakota. Številke o pomanjkanju so naravnost strahotne, posebno še za naš menda tudi visoko razviti vek.

Po uradnih številkah je vsak drugi človek podhranjen in stalno lačen. **Vsak dan umre za lakoto 10.000 ljudi!** Po eh računih bo v prihodnjih desetih letih umrlo samo v Indiji približno 50 milijonov otrok. Leta 2000 se bo drenjalo na približno 100 milijonih kvadratnih metrov kopne zemlje 6 milijard ljudi, še enkrat toliko kot danes. Bridka usoda čaka človeštvo, če ne bodo bistri in človečanski duhovi preučili vprašanja do dna. Kaj se bo namreč zgodilo? Odgovor je zelo jasen. Nasproti si bodo stali bogati in debeli ter revni in suhi. Pa se ne bodo samo sovražno gledali, marveč si bodo skočili za vrat. V živalskem boju za kruh, si bodo raztrgali goltanec. Takrat ne bo šlo za ideologije, niti za prvenstva v vesoljskih poletih; topli se bomo za obstanek. Vsa tragedija se začneja že danes, ko iščejo bogati narodi gospodstvo v osvetju, revni pa komaj hlebec kruha. Žalostna ugotovitev je tudi ta, da so najmanjše žetve prav v tistih pokrajinah, kjer se prebivavstvo najbolj množi.

Vsa ta vprašanja je treba rešiti v prihodnjih tridesetih letih, sta na kongresu po-

udarjala predsednik Kennedy in filozof zgodovinar Toynbee, drugače bo prepozno. Vprašanje pa je, kako. Ali je dovolj lačnim napolniti skledo, »naj bo oves ali slama, samo, da je polna jama?«

Kaj je lakota?

Vsakdo se bo ob tem vprašanju nasmehnil, češ to pa res že vsi vemo. V resnici pa ni tako. Ni res, da je lačnemu treba samo želodec napolniti, pa bosta zginili pomanjkanje in lakota s sveta. Pojem lakote je različen; celo na tem kongresu si niso bili edini o njem znanstveniki svetovnega slovesa. Po mnenju sociologov je vzrok svetovne lakote samo socialna nepravilnost ali nepravilna porazdelitev dobrin. Politiki pravijo, da je treba nerazvitim državam nuditi brezobrestna posojila, jim nuditi takojšnjo pomoč — in jih seveda pravezati na svoj politični voz, česar pa ne povedo. Zdravniki in biologi so pa prišli do spoznanja, da je »lakota 1963« v glavnem le pomanjkanje beljakovin.

Na milijone ljudi, več kot ena tretjina človeštva živi samo od riža, ki je sama škrobovina. Otrokom v vzhodni in južni Aziji manjkajo v prvi vrsti beljakovine, zlasti od drugega do osmega leta starosti. Na zborovanju FAO so se vrtela vprašanja prav okoli pridobivanja beljakovin. Na dan je prišlo več predlogov. Najbolj zanimiva sta dva. Prvi kaže na morje, ki je bodoča

njiva človeštva. Ribe in še posebno ribja moka ali ribji proteinski koncentrat vsebujejo največ beljakovin. Teh pa človek še ne izrablja dovolj. Iz morja povleče le 15 odstotkov možne izrabe. Samo ob obalah Severne Amerike puste nad 3 in pol milijona neulovljenih rib, ker jih nimajo komu oddati. Človeštvo še ni dovolj vajeno ribje prehrane; deloma je pa danes celo predraga. Poleg rib nudi morje tudi na milijarde ton alg, ki so izredno hranilne, a jih še ne uporabljamo. Italijanski delegat je predložil še en načrt, kako bi si pridobili hrano. Na svetu so ogromna ležišča nafte. Danes pa so kemiki že iznašli postopek, kako bi se iz anorganskih snovi nafte sintetično pridobivali proteini in beljakovine. Že iz ene stotine svetovne letne proizvodnje nafte bi mogli pridobiti 3 milijone ton proteinov, kar bi zadostovalo, da se zamaši sedanja potreba beljakovin.

Potrebna sredstva za kemično predelavo teh snovi v hranila so kar pri rokah. Pomislimo samo to, da so Amerikanci porabili 20 milijard dolarjev za poskuse, kako bi človek poletel na luno. Vse te milijarde in še sovjetske poleg bi zadostovale za predelavo anorganskih snovi v hrano. Dovolj bi jih tudi bilo za pripravo umetnih gnojil, ki bi zvišale svetovno proizvodnjo živeža, tako da bi zadostoval za vse 3 milijarde človeštva.

Lakota torej ne izvira iz golega pomanjkanja živil, marveč iz nepravilne porazdelitve, iz napačnih tehnoloških vidikov in nemalo iz človekovega napuha, ki sili na zvezde, bližnjemu pa ne da hlebca kruha.

ŠPORTNI PREGLED

ZASLUŽENI ZMAGI FRANCOZOV NA ETAPNIH DIRKAH PO FRANCIJI

Velik uspeh Anquetila in Zimmermanna

Franzoz Jacques Anquetil je letos ponovno zmagal v največji kolesarski etapni dirki sveta, ki se imenuje »Tour de France«. Letošnja zmaga 29-letnega Normanca, ki je že četrta po vrstnem redu, je povsem zaslužena, ker jo je dosegel prav v gorskih etapah, v dirkah na kronometer pa je samo potrdil svojo premoč. Dolgo se je Jacques otepal nastopa v tej težki dirki, ki je letos slavila 50-letnico. Ko pa se je odločil, da se je udeležiti, so bili vsi strokovnjaki prepričani v njegovo zmago. Z veseljem so ugotovili, da se je Anquetil izpopolnil kot kolesar in ni več samo specialist v dirkah na kronometer. Če bo postal svetovni prvak v cestni vožnji, če bo zmagal v kaki klasični

dirki in če mu bo uspelo osvoboditi dvojno zmago: »Giro-Tour«, se bo Anquetil približal najboljšemu in največjemu kolesarju vseh časov: Faustu Cop-piju.

Oglejmo si, kako je potekal 50. »Tour de France«. Belgijci, ki so nastopili v lepem številu, so takoj napadli: Pauwels je zmagal v prvi etapi, Van Looy pa v drugi. Zanimivo je, da je Bahamontes zadal Anquetilu in ostalim že v prvi etapi 1'23" zaostanka. V drugi etapi so zaostali Italijani. Ekipa Pelforth (Ramsbottom - Janssen in Mahe) je zmagala v dirki na kronometer (2. Faema, 3. Peugeot in 4. St. Raphael). Pauwels je še vedno obdržal rumeno majico (4. Bahamontes 17", 5. Van Looy 1'28" in 19. Anquetil 2'26"). Člani Anquetilove ekipe so sprožili napad v tretji etapi. Zmagal je Elliot, ki je osvojil tudi rumeno majico (2. Anglade 6", 7. Anquetil 6'14", 10. Bahamontes 7'33" in 11. Poulidor 7'44"). Belgijci so gospodarili v ostalih treh etapah. Zmagali so: Janssen, Van Looy in Cerami. Lestvica je bila nespremenjena.

V prvi gorski etapi je odločno napadel Bahamontes, toda Anquetil se je dobro branil in celo zmagal v končnem sprintu. Velik poraz so doživeli Italijani, Anglade in Gaul. Lestvico je še vedno vodil Gilbert Desmet, a na prva mesta so že silili drugi znani kolesarji: Anglade 2. (2'57") je bil pred Anquetilom (3'46"), Bahamontesom (6'5") in Poulidorjem (6'16"). Bahamontes je bil tudi v drugi gorski etapi nemiren, toda Anquetil je poslal v napad prijatelja Ignolina, ki je dosegel lepo zmago. Anquetil je odločno odbil napad Spanca (prehitel ga je celo za 10") in se uvrstil na drugo mesto lestvice z zaostankom 3'3". Nič posebnega se ni zgodilo v ostalih dveh etapah, na katerih se je odlikoval Van Looy (2. v Toulusu in 1. v Aurillacu). V Toulusu je bil prvi Darrigade.

Lestvica je ostala nespremenjena. Bahamontes ni miroval v 14. etapi (1. Ignolin) in prav tako ne v 15. (St. Etienne-Grenoble). Anquetil je posvečal posebno pažnjo Poulidorju in je dovolil, da je Bahamontes zmagal v 15. etapi (2. Anglade v 1'16", Van Looy in glavnina sta zaostala za 2'2"). Zmagal je Spanec Manzanecque, toda Anquetil in Bahamontes sta prišla skupaj na cilj. Lestvica je bila zdaj sledeča: 1. Bahamontes, 2. Anquetil (3"), 3. Anglade (2'43"), 4. Poulidor (2'52"), 5. Soler (5'17"), 6. Perez Frances (5'28") in 7. G. Desmet (6'22"), ki je moral v tej etapi za vedno sleči rumeno majico. Zelo pričakovana je bila etapa Val d'Isere-Chamonix in prav v tej etapi bi se morala odločiti končna zmaga. Bahamontes je bil vseskozi v napadu, toda na cilj je prišel prvi prav Anquetil. Zaostali so tako Poulidor (8'23") kot Anglade (11'40"). Desmet pa je odstopil. Anquetil je oblekel rumeno majico. Bahamontes (28") in Perez Frances (6'43") sta mu sledila. V naslednji etapi je zmagal Belgijec Brands. Bahamontes je osvojil prvo mesto v lestvici plezavcev (2. Poulidor in 3. Ignolin). Anquetil je še povečal naskok v etapi na kronometer ter zadal Bahamontesu 27" zaostanka. Lestvica je bila zdaj naslednja: 1. Anquetil, 2. Bahamontes 3'35", 3. Perez Frances 10'14". Tour se je s tem končal. V preostalih dveh etapah sta zmagala Belgijca De Breucker ter Van Looy, ki je zmagal tudi v lestvici po točkah 2. Anquetil in 3. Bahamontes) in katerega so proglasili za najbolj bojevitega kolesarja.

Če izzamemo Anquetila in njegovo ekipo, Francozi niso dosegli vidnih uspehov (11. Anglade, 19. Mahe in 20. Gainche), razočarali so Italijani (1. etapa: Bailletti ter 7. mesto Fontone ter 18. Battistini); tudi Nemci (9. Junkermann in 15. Puschel) in Nizozemci (1. etapa: Janssen) se niso izkazali. Belgijci so osvojili 10 etap ter uvrstili na 5. mesto Desmeta, na 10. Van Looya ter na 13. Pauwelsa. Presenetili so Spanci (2 etapi), ki so uvrstili med prvo dvajsetorico kar 6 kolesarjev (12. Manzanecque, 14. Gabica in 17. Pacheco).

TUDI MED AMATERJI ZMAGA FRANCOZOV

Predstavniki 16 držav so konec junija posegli v boj za rumeno majico amaterjev. Tudi letos so se Francozi dobro izkazali. Predlanskim je zmagal Italijan De Rosso, lani Spanec Gomez Moral, letos pa Francoz Zimmermann.

Andre Zimmermann je zelo uspešen v gorskih etapah in v dirkah na kronometer. Osvojil je rumeno majico v tretji etapi ter jo je obdržal do konca. Delisle in Aymar sta se uvrstila na tretje in na osmo mesto, kar potrjuje uspeh domačinov.

Na drugo mesto se je uvrstil Svicar Maurer z zaostankom 2'58", na četrto Italijan Mugnaini (3'58"), na peto pa Belgijec Vynche (4'4"). (d.t.)

Naši problemi pred tržaškim občinskim svetom

(Nadaljevanje s 4. strani)

tega vprašanja so seveda potrebni uradniki in uslužbenci, ki obvladajo tudi slovenski jezik. Toda občinska uprava naj vsaj dokaže dobro voljo in naj kot prvi ukrep poskrbi, da se na občinskih izpostavah v tržaški okolici ter predmestjih nastavijo uradniki, ki znajo slovenski.

Zadnji del svojega govora je slovenski svetovavec posvetil raznim vasem v tržaški okolici ter predmestju. Podrobno je navedel glavne potrebe posameznih krajev in naprosil odbor, naj poskrbi, da se izvedejo vsa najpotrebnejša dela.

Glasovalna izjava

Na ponedeljkovi seji je svet glasoval o predlogu proračuna. Slovenski svetovavec je sklenil glasovati za predloženi proračun, ker sta župan in odbor sprejela naslednje njegove predloge.

Obvezala sta se, da bodo nastavljeni uradniki, ki obvladajo slovenščino, na tehle občinskih izpostavah: v Sv. Križu, na Proseku, Orčinah, v Rojanu, Škedniu, na Bazovici v ul. Maurenzi, se pravi v tistih predeh tržaške občine, kjer biva znatno število Slovencev.

Obvezala sta se nadalje, da bosta še v prihodnjem šolskem letu otvorjena dva nova otroška vrtca, in sicer v središču mesta ter na Lonjerski cesti.

Obvezala sta se nadalje, da bo občina med sedanjimi počitnicami izvedla vsa tista dela, ki jih je slovenski svetovavec zahteval za slovenske šole.

Svojo glasovalno izjavo pa je dr. Simčič takole zaključil: »Zavedam se, da moj glas ne bo odločilen. Toda pri tem se ravnam v skladu s stališčem, ki sem ga javno zavzel že na prvi seji občinskega sveta 18. decembra 1962. Tedaj sem namreč poudaril, da bo moj odnos do občinskega odbora odvisen od politike, ki jo bo ta vodil do Slovencev in njih pravic. Druge skupine, ki se tudi zavzemajo za Slovence, pa se ravnajo po drugačnih kriterijih: glasujejo za proračun, samo če z odborom delijo oblast.«

Proračun je bil zavržen, ker zanj ni glasovalo zadostno število svetovavcev. Za proračun je bilo 29 svetovavcev (od skupnih 60). Proti so glasovali komunisti, socialisti, liberalci, fašisti in en neodvisnež.

ŽENA IN DOM

INOZEMCI PRI NAS...

Posebno v poletnem času imamo priliko srečati po naših ulicah nešteto turistov: Francozov, Nemcev, Angležev, Nizozemcev itd. Vse polno jih je v mestu, pa tudi v naši okolici. Ne poznajo pa vsi ti ljudje našega jezika, kot tudi mi pogostokrat ne poznamo njihovega. Če nam je njihov jezik popolnoma nepoznan, si ne moremo nič pomagati (tudi z rokami ne), če pa poznamo le nekaj besed, nikar ne začenjamo razgovora z njimi, z namenom, da se iskažemo, da obvladamo ta jezik, ker bi nam lahko spodletelo. Pogovarjajmo se torej v tujem jeziku samo, če nam je ta dobro znan.

Drugo stvar, kar moramo upoštevati, je, da ima vsak narod svoje posebne običaje, bodisi glede jedi, načina oblačenja, zabave. Vse te stvari moramo spoštovati, čeprav se nam zdijo čudne. Velikokrat imamo priliko opazovati skupine nemških fantov in deklet, ki prihajajo k nam delno peš, delno z avtopostopom. Imajo nahrbtnik, kratke hlače in čevlje v slabem stanju. Ne smemo se zato ustavljati na cesti in jih gledati, kot da bi bile kake »bele vrane«. Povsem odveč so tudi razne opazke na račun nekaterih turistov, ki hodijo po našem mestu oblečeni tako, kot bi bili na plaži.

... IN MI V INOZEMSTVU

Ako potujemo po tujih deželah, se moramo vesti čim lepše, to pa zato, ker nas prebivci ome-

njenih dežel ne smatrajo kot posameznike, ampak kot predstavnike neke države in naroda. Na osnovi vtisov, ki jih dobijo od nas, si lahko ustvarijo sodbo o prebivcih neke države. Zato sta ljudem, ki potujejo, zaupana ugled in dobro ime nekega naroda.

Če se nahajamo v drugi državi, se moramo prilagoditi njenim navadam in se povsem izogibati kritiziranju in posmehovanju. Na drugi strani pa tudi ni priporočljivo izkazati prevelike začudenje nad novimi, nam nepoznanimi stvarmi. S pohvalami ni treba varčevati, ker si s tem pridobimo naklonjenost ljudi. Kar nam v inozemstvu ne ugaja, je najbolje tiho prezreti. Bilo bi namreč grdo trditi v prisotnosti tujcev, da je v lastni državi vse bolje in inteligentnejše urejeno.

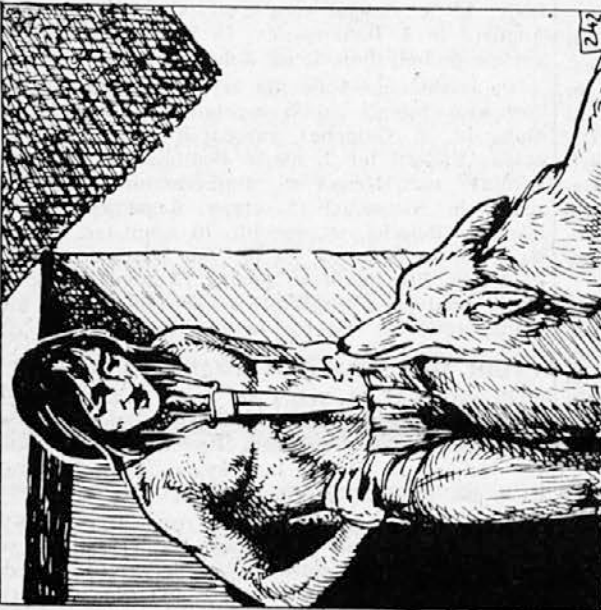
Ako gremo v neko tujo državo, je potrebno, da poznamo njen jezik ali vsaj kak svetovno znan jezik, kot je angleški, francoski, nemški. Neumestno je dreti se na ves glas, če nas kdo ne razume. Če bi se kdaj znašle v tujini v težki, neprijetni situaciji, je najbolje, da se obrnemo do lastnega konzulata.

Kdor bi hotel obiskati Svico, Avstrijo ali Nemčijo je najbolje, da si izbere konec pomladi ali poletje, Pariz spomladi in jeseni, London začetek poletja, Belgijo in Nizozemsko poletje, severne dežele julij-avgust, posebno če gre za skandinavske dežele. Priporočljivo pa je vzeti s seboj tudi tople obleke, ker so tu tudi v poletnem času spremembe temperature velike.

Ondina

241. Ko je Mavgli krenil proti vratom, je otrok zajokal. Zena pa je stekla k njemu in mu ovila roke okrog vratu. »Vrni se!« je šepetala. »Vrni se, pa če si moj sin ali ne, ta vrata ne bodo zate nikoli zaprta. Rada te imam in poglej — otrok je žalosten, ker odhajaš.« Le težko je Mavgli odgovoril: »Prav gotovo se vrnem!«

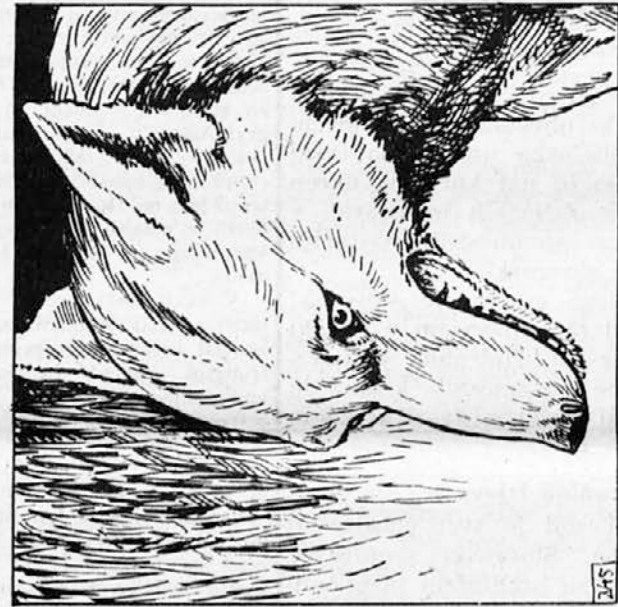
242. Na pragu ga je pozdravil Sivi volk, Mavgli pa je odrinil njegovo glavo. »Zakaj niste prišli, ko sem vas sklical?« »O, Mavgli, saj vendar veš, da je sedaj čas nove govorice. Peli smo v džungli nove pesmi in ko smo nehali peti, sem odšel za tvojim sledom. Glej, ti pa si nas zapustil in šel si spat k človeškemu krdeču!«

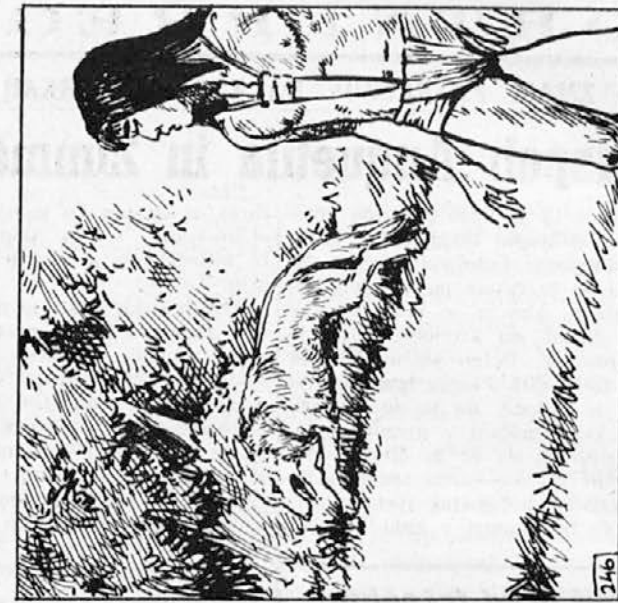
243. Tekla sta po stezi proti džungli in nasproti njima je prihajala deklica v beli obleki. Sivi brat je skočil v stran in tudi Mavgli se je neslišno umaknil med visoko žito. Deklica je šla mimo njega tako blizu, da bi se je lahko dotaknil. Hodila je po stezi in se je smehljala. Mavgli jo je še dolgo spremljal s pogledom.

244. »In kaj boš naredil sedaj?« je vprašal Sivi brat. »Tega zares ne vem...« je zamišljeno odgovoril Mavgli. Vzdihnil je. »Zakaj niste prišli k meni, ko sem vas klical?« »Vedno bomo prišli k tebi, hodili bomo za teboj — samo v času nove govorice ne moremo!« je skesano obljubljal Sivi volk in se mu dobrikal.

245. »Ali bi šli za menoj tudi k človeškemu krdeču?« je zasepetal Mavgli. »Bi šli za menoj noč in jutri in še in še?« Sivi brat je nekaj časa molčal, potem pa je tiho zarenčal: »Črni panter je govoril resniko: človek se naposled vrne k človeku. In tako je dejala tudi naša mati Rakša in tudi Akela je povedal tako, ko je umiral.«

246. Zalostno je pogledal Mavglija: »In ti se boš res vrnil k ljudem, čeprav so te nekoč izgnali. Vrnil se boš, čeprav si gospodar džungle, čeprav si dorasel z menoj v istem gnezdu in bi šel jaz s svojimi brati zate tudi v smrt. Sklical jih bom na Skalo sveta, da jim poveš svojo odločitev.« In že je stekel v džunglo.

Za

naše

najmlajše

42

ANDZUHK
RIŠE: MIKI MUSTER